

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף נא

למדנו במשנה מחלוקת רבן גמליאל ורבנן: לדעת ר"ג אין גט אחר גט (יבמה אחת שנפלה לפני שני אחים ונתן לה האחד גט ואחר כך נתן לה גם השני גט – השני לא עשה כלום ומותר בקרבותיה/ או שתי יבמות שנפלו לפני היבם מאח אחד, ונתן היבם גט ליבמה אחת וחזר ונתן גט אף ליבמה השניה - אינו אסור בקרבותיה של השניה) ולא מאמר אחר מאמר (יבם שעשה מאמר ביבמה אחת וחזר ועשה מאמר ביבמה השניה, אינו אסור בקרבותיה של השניה/ וכן ביבמה שנפלה לפני שני אחים כנ"ל), ולדעת רבנן יש גט אחר גט ומאמר אחר מאמר (ואסור בקרבות שתיהן).

אמר רבא מ"ט דרבן גמליאל: אין גט אחר גט: משום שיש להסתפק האם גט מפיקע את הייבום או לא, ולכן בכל מקרה הגט השני אינו נחשב למעשה גירושין, לפי שאם הגט הראשון היה גט הרי שכבר פקעה זיקת שתי היבמות והשניה נחשבת כנכרית לגביו, ואם הגט הראשון אינו גט הרי שאף לגבי השניה אינו גט והוא לא עשה כלום.

ולא מאמר אחר מאמר: משום שיש להסתפק האם מאמר קונה או לא, ולכן בכל מקרה המאמר השני אינו מאמר, לפי שאם המאמר הראשון קנה הרי שכבר פקעה הזיקה ואין למאמר השני על מה לחול, ואם מאמר לא קונה הרי שאף המאמר השני לא קנה.

איתיביה אביי: מובא בברייתא שרבן גמליאל מודה שיש גט אחר מאמר: נתן מאמר לראשונה וגט לשניה - הגט פסל גם את הראשונה ואסור בקרבות שתיהן. ומאמר אחר הגט: נתן גט לראשונה ומאמר לשניה - השניה צריכה גט בגלל המאמר שנעשה בה. וגט אחר ביאה ומאמר: היו שלוש יבמות לראשונה נתן מאמר, את השניה בעל, ולשלישית נתן גט – אסור בקרבות השלישית (משום שהביאה שנעשתה לאחר מאמר הייתה ביאה פסולה שאינה מפיקעה את זיקת הייבום). ומאמר אחר ביאה וגט: גט לראשונה, ביאה לשניה, ומאמר לשלישית - השלישית צריכה גט למאמר ואסור בקרבותיה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הקושיא: אם רבן גמליאל מסתפק האם מאמר קונה וגט דוחה, מדוע יש גט אחר ביאה ומאמר? והרי אם המאמר קנה את הראשונה - כבר פקעה הזיקה ואין משמעות לביאה בשניה ולגט בשלישית, ואם המאמר לא קנה את הראשונה - אם כן הביאה קנתה את השניה שהרי היא נחשבת כ'ביאה בתחילה' ופקעה הזיקה, ושוב אין משמעות לגט. והוא הדין במאמר אחר ביאה וגט?

אלא אמר אביי: רבן גמליאל לא הסתפק בדבר והיה ברור לו שמאמר קונה וגט דוחה, אלא שחכמים נתנו כח למאמר לקנות רק בחצי היבמה וכן לגט לדחות בחצי היבמה. ולכן לא שייך מאמר אחר מאמר או גט אחר גט, כי זה באותו חלק. אבל גט אחר מאמר או מאמר אחר גט מועיל, כיון שכל אחד פועל בחלק אחר של היבמה.

ורבנן: הסוברים שיש גט אחר גט ומאמר אחר מאמר, סוברים שלכל יבם תקנו חכמים חלק של מאמר וחלק של גט, ולכן יש לאח השני גט אחר הגט של האח הראשון. והוא הדין באח אחד ושני יבמות, שלכל יבמה תקנו מאמר וגט.

והאי ביאה פסולה: הגמרא חוזרת לבאר את דעתו של רבן גמליאל הסובר שיש גט ביאה ומאמר או מאמר ביאה וגט: הביאה מצד אחד עדיפה ממאמר - שהביאה (של השניה) אחר מאמר (בראשונה) פועלת, ואילו מאמר אחר מאמר לא פועל. מצד שני הוא עדיף עליה - כי מאמר אחר גט פעל בכל החצי שנשאר לו ולאחר מכן מאמר נוסף (ביבמה שלישית) לא יכול לפעול, ואילו ביאה שאחר גט פועלת מעט ומשאירה מקום למאמר (של השלישית).

תנו רבנן כיצד: הגמרא מבארת את כל אשר דיברנו עד עתה במחלוקת רבנן ורבן גמליאל האם יש גט אחר גט ומאמר אחר מאמר:

וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת: שנתן לה הראשון גט וחזר ונתן לה השני גט, שהדין כנ"ל אליבא דרבנן גמליאל ואליבא דרבנן.

אמר ר' (בברייתא הנ"ל כיצד וכו'): רבן גמליאל סובר שאין גט אחר גט כלומר שהגט שנתן ליבמה השניה אינו כלום, ובכל אופן אמר רבן גמליאל שהחליצה שיעשה לראשונה תועיל גם לשניה. מבאן קושיא לשמואל שאמר שאם נתן גט ליבמה הראשונה ולאחר מכן חלץ לה - החליצה אינה מועילה ליבמה השניה. משום שהגט החליש את הזיקה של הראשונה, והחליצה שפעלה בזיקה חלשה, אינה מועילה לזיקה

החזקה של היבמה השניה שלא קיבלה גט. [אבל מרבנן לא קשה לשמואל, מכיון שהם סוברים שיש גט אחר גט ואם כן שתי היבמות נחלשה זיקתן].

אמר לך שמואל: אני סובר כמאן דאמר 'יש זיקה חזקה' ולכן היא לא פוקעת רק בחליצה מעולה ולא בחליצה חלשה, אבל רבן גמליאל סובר 'אין זיקה חזקה' ולכן החליצה החלשה מפקיעה אותה.

ומדרבן גמליאל סבר אין זיקה: בהכרח שרבנן סוברים שיש זיקה, ואם כן קשה על דברי רבה בר רב הונא שאמר שחליצה פסולה שנעשתה אחר גט - צריכה היבמה לבקש חליצה מכל האחים, ואילו רבנן אמרו שיבמה אחת שקיבלה גט משני אחים מספיק לה חליצה מאחד מהן [אמנם אם רבנן היו סוברים שאין זיקה חזקה היה מובן שחליצה פסולה מספיקה באחד האחים]?

אמר לך רבה בר רב הונא: אני לא מסכים עם שמואל שרבנן ורבן גמליאל נחלקו אם 'יש זיקה חזקה' או לא, אלא לכולי עלמא 'אין זיקה חזקה', וכל מחלוקתם היא רק האם יש גט אחר גט או מאמר אחר מאמר.

אמר מר (בברייתא הנ"ל כיצד וכו'): הגמרא מקשה במקרה של יבם אחד ושתי יבמות, מדוע אי אפשר לייבם את היבמה הראשונה לאחר שעשה בה מאמר, הרי המאמר שעשה בשניה לא הועיל כלום?

אמר רבי יוחנן... כולהו סבירא להו מאמר קונה קנין גמור: כלומר קנין חשוב.

רבן גמליאל הא דאמרן: במשנתנו לעיל אמר ר"ג שאין מאמר אחר מאמר, כיון שהמאמר הראשון קנה את כל כח המאמר שבייבום.

בית שמאי: ראובן שמעון ולוי אחים < רחל ולאחיות > ראובן נשא את רחל ושמעון את לאה, לוי לא נשוי < ראובן מת ללא בניו > רחל אשת ראובן נופלת לפני לוי לייבום (ולא לפני שמעון, לפי שהוא נשוי לאחותה) < לוי עשה מאמר ברחל > שמעון מת ללא בניו < לאה אשת שמעון נופלת לייבום לפני לוי > כעת שתי אחיות (= רחל ולאה) עומדות לפני לוי לייבום. לדעת ב"ש אשתו עמו, כלומר רחל שלוי עשה בה מאמר נחשבת כאשתו ונשארת עמו, וממילא לאה פטורה מייבום וחליצה מדין אחות אשתו. נמצא שהמאמר שעשה בראשונה קנה קנין גמור וכאילו שייבם אותה, ולכן השניה פטורה לגמרי.

רבי שמעון: לקמן (צו:) לגבי יבם בן תשע שנים שבא על יבמתו, וחזר אחיו בן תשע ובא עליה, אמרו חכמים שביאת בן תשע נחשבת כמאמר, וא"כ יש כאן מאמר אחר מאמר (= שכאילו שניהם עשו בה מאמר) והיבמה מקודשת אף לשני ונמצא שהיא פסולה על שניהם. ואמר ר"ש לחכמים שהיא לא פסולה, לפי שאם ביאת הראשון נחשבת לביאה למרות שהוא קטן הרי שביאת הראשון קנתה אותה לגמרי וביאת השני אינה כלום, ואם ביאה הראשון אינה ביאה בגלל שהוא קטן הרי שאף ביאת השני אינה כלום. ע"כ הסוגיא לקמן. והרי תיקנו חכמים שביאת בן תשע נחשבת כמאמר, ואמר רבי שמעון שביאת השני אינה ביאה א"כ מוכח שהמאמר (= הביאה שהיא כמאמר) שעשה הראשון קונה קנין גמור ולכן ביאת השני אינה כלום.

בן עזאי: בן עזאי אומר, יש מאמר אחר מאמר בשני יבמים ויבמה אחת, דהיינו במקרה שכל יבם עשה מאמר באותה היבמה הרי שהיא אסורה על שניהם, לפי שלכל אחד מהם תיקנו חכמים את האפשרות לעשות בה מאמר, אבל אין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד, דהיינו במקרה שהיבם עשה מאמר בזו וחזר ועשה מאמר בזו אין המאמר שעשה בשניה נחשב לכלום, לפי שאת כל כח המאמר שהקנו לו חכמים הוא עשה בראשונה. נמצא שביבם אחד ושתי יבמות קנה המאמר הראשון שעשה קנין גמור ואינו יכול לקנות שוב.

רבי נחמיה: במשנתנו לעיל אמר רבי נחמיה שבעילה מועילה בכל מקרה ואינה צריכה חליצה לאחר מכן. והרי ביאה שנעשתה לאחר מאמר או גט היא ביאה פסולה, וביאה פסולה דינה כמאמר, ובכל זאת אומר רבי נחמיה שאין אחריה כלום, א"כ נמצא שאין מאמר אחר מאמר (= שאם יש מאמר אחר מאמר הרי שהיה צריך להיות שיש מאמר אחר ביאה פסולה שדינה כמאמר).